

Cumhuriyet'in İlk Milletvekillerinden Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi (Aykurt) Bey'in (1923-1927) Meclis Faaliyetleri

Parliamentary Activities of Afyonkarahisar Deputy İzzet Ulvi (Aykurt) Bey (1923-1927) as One of the First Deputies of the Republic

Dr. Çağlar ÖNGEL ¹

Öz

Milli Mücadele Dönemi'nde 23 Nisan 1920 tarihinde kurulan ilk meclis, farklı grupları barındırmıştır. İlk meclis, Gazi Meclisi olarak tanımlanmıştır. Sebebi ise 1920 ile 1922 yılları arasında Türk İstiklal Harbi'nin başladığı dönem olarak nitelendirilmiş olmasıdır. Bu dönemde I. İnönü Muharebesi, II. İnönü Muharebesi, Kütahya – Eskişehir Muharebeleri, Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz yapılmış, meclis ara vermeden çalışmalarına devam etmiş ve 1 Nisan 1923 tarihinden itibaren görevini tamamlamıştır. Yeni meclis, 72 yerden seçilen milletvekilleriyle Cumhuriyet'in ilk milletvekillerini oluşturmuş ve kurucu meclis 11 Ağustos 1923 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Farklı sayılar ifade edilmekle birlikte genel kanı 286 milletvekilinin ikinci dönem meclisinde yer aldığı ve 121 kişinin ilk defa meclise katılarak göreve başladığı doğrudur. Afyonkarahisar'dan 6 milletvekili mecliste yerini almıştır. Birinci mecliste olmayıp da ikinci mecliste yer alan İzzet Ulvi Bey (Aykurt)'de 1923 yılında ilk defa milletvekili sıfatıyla mazbatasını alarak Afyonkarahisar milletvekilliğini 1939 yılına kadar sürdürmüştür. Ardından Hakkari ve Eskişehir'den de milletvekili olacaktır. Büyük Taarruz'un başladığı topraktan, bir milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi adıyla toplandığı ilk mecliste yaptıkları incelenecektir. Hedef, İzzet Ulvi Bey'in 1923-1927 yıllarını kapsayan dönemde, hangi konuda nelere itiraz ettiği, hangi konuda söz aldığı, hangi teklifleri verdiği, mecliste ne kadar aktif olduğu ortaya çıkarılarak özetlenmeye çalışılacaktır. Özellikle eğitim, ziraat, kanun konularında düşünceleri ifade edilecektir. Kaç oylamaya katıldığı, hangi kanuna veya mazbatayı kabul ettiği, hangisini reddettiği, kaç tane kanuna katılmadığı toplu olarak verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, meclis, kanun, Afyonkarahisar, İzzet Ulvi.

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The first assembly, established on April 23, 1920, housed different groups during the National Struggle Period. The first assembly was defined as the Veterans Assembly. The reason is that the period between 1920 and 1922 was described as the period when the Turkish War of Independence began. In this period, I. İnönü Battle, II. The Battle of İnönü, the Battle of Kütahya - Eskişehir, the Battle of Sakarya, and the Great Offensive were fought; the assembly continued its work without a break and completed its duty as of April 1, 1923. The new assembly formed the first deputies of the Republic, with the deputies elected from 72 places, and the constituent assembly started its work on August 11, 1923. Although different numbers are expressed, the general opinion is that 286 deputies took part in the second term of parliament, and 121 people joined the parliament for the first time and took office. Six deputies from Afyonkarahisar took their place in the parliament. İzzet Ulvi Bey (Aykurt), who was not in the first parliament but was in the second parliament, took his mandate as a deputy for the first time in 1923 and continued his membership in Afyonkarahisar until 1939. Then he will be a deputy from Hakkari and Eskişehir. From the land where the Great Offensive began, what a deputy did in the first assembly, which he convened under the name of the Grand National Assembly of Türkiye, will be examined. The aim will

¹caglarongel@gmail.com

Atf için (to cite): Öngel, Ç. (2023). Cumhuriyet'in ilk milletvekillerinden Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi (Aykurt) Bey'in (1923-1927) meclis faaliyetleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(100). Yılında Cumhuriyet Özel Sayısı), 52-68.

be tried to be summarized by revealing how active İzzet Ulvi Bey was in the parliament in the period covering the years 1923-1927, on which subject he objected, on which topic he spoke, and which proposals he made. In particular, his thoughts on education, agriculture, and law will be expressed. It will be tried to be given collectively how many votes he participated in, which law or mandate he accepted, which one he rejected, and how many laws he did not agree with.

Keywords: Republic, parliament, law, Afyonkarahisar, İzzet Ulvi.

Paper Type: Research

Giriş

İzzet Ulvi Bey'in, 31 Ekim 1910 tarihindeki sicil kaydında, babasının isminin İsa Efendi olduğu belirtilmiştir. 1880 yılında Eskişehir'de dünyaya gelmiştir (BOA. DH. SAİDd., D:167, G: 401). Annesi Ayşe Hanım'dır. Naciye Hanımla evlenmiştir. Gültekin, Aytekin ve Ertekin olmak üzere 3 çocuk babasıdır (Öztürk, 1995, s. 31). Ceza nazariyatı, mecelle, feraiz ilmi konularında eğitim almıştır. Ulvi Bey, ana dilinin yanında Almanca ve Fransızca öğrenmiştir. Nitekim Manzum ve Mensur Seyyahnameler adıyla bir risale yazmıştır. Eskişehir'de rüştiye mektebinden mezun olmuştur. Bursa ilinde nahiye müdürlüğü için idare meclisinde sınava girerek yeterli bulunmuş ve 22 Kasım 1909 tarihli yeterlilik belgesi almıştır (BOA. DH. SAİDd., D:167, G: 401).

2 Eylül 1895'te İzzet Ulvi Bey, Eskişehir'de Şer'iyye Mahkemesi Mukayyitliği'ne tayin edilmiştir. 26 Mart 1898'te ise Eskişehir'de Rüştiye Mektebi Muallim-i Salisliği'ne ve aynı yılının 13 Eylül'ünde Milli Eğitim Komisyonu "*Maarif Encümeni*" Kitabeti Memurluğu'na getirilmiştir. 5 ay sonra yani 17 Şubat 1899'da Eskişehir'de Şer'iyye Mahkemesi Başkitabeti olmuştur. 13 Haziran 1899'da ise Milli Eğitim Komisyonu kitabetinden ayrılmıştır. Ulvi Bey, siyasi suçundan dolayı 27 Ekim 1902'de görevinden ayrılıp, önce İstanbul'a, daha sonra da Cinayet Mahkemesi'nce 3 yıla mahkum edilerek Adana Hapishanesi'ne gönderilmiştir. 1902-1908 yılları arasında 3 yıl hapis ve 3 yıl da sürgün hayatı yaşamıştır. 8 Eylül 1908'de Gönan Kazası Tahrirat Kitabetliği'ne tayin edilmiştir. Yerel düzenleme komisyonunca 13 Ekim 1909'da İzmir'de Meclis-i İdare Başkitabetliği için gönderilmiştir. Bundan dolayı 23 Aralık 1909'da Gönan'dan ayrılmış ve 1 Ocak 1910'da İzmit'te göreve başlamıştır (BOA. DH. SAİDd., D:167, G: 401).

Ulvi Bey, 26 Aralık 1911 tarihinde Kayseri'de Tahrirat Müdüriyeti'ne tayin edilmiş, memurin kalemi müdüriyetinin 3 Ocak 1912 tarihli müzekkeresiyle bildirilmiştir (BOA. DH. SAİDd., D:167, G: 401). İnanat-ı Harbiye toplanmasında hüsn-i hizmeti görülmesi dolayısıyla 24 Ekim 1912'de dördüncü rütbeden Osmanî nişanı almıştır (BOA. DH. SAİDd., D:167, G: 401). 18 Nisan 1914'te ise Gümüşhane'de Tahrirat Müdüriyeti'ne gönderilmiş, memuriyet müdüriyetinden 22 Nisan 1914 tarihli müzekkeresiyle bildirilmiştir (BOA. DH. SAİDd., D:167, G: 401).

İzzet Ulvi Bey Mekke-i Mükerrreme Emarati Divan-ı Türki Katipliği (BOA. MV., D: 245, D: 2) Sevkiyat ve Nakliyat Şubesi Katipliği, Muhacirin Şubesi Katipliği (BCA., 272-0-0-71/32., 35., 5), 14 Ekim 1920'de Ulukışla ve 18 Kasım 1920'de Akşehir kaymakamlığı yapmıştır (Öztürk, 1995, s. 31).

Ankara hükümetinin resmi yayın organı olan Hakimiyet-i Milliye, 10 Ocak 1920'de yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin sahibinin Recep Zühdü Soyak olduğu ve yazar kadrosunda da İzzet Ulvi Bey'in bulunduğu göze çarpmaktadır (Sibgatullina' 2019, s. 2). İzzet Ulvi Bey, Anadolu'nun çeşitli cephelerde memleketi savunan kişilerin kahramanlıklarını Hakimiyet-i Milliye gazetesinde yazarak dillendirmiştir (Menekşe, 2019, 322). Ulvi Bey, gazeteye sürekli yazılar yazarak milli bağımsızlıkla ilgili düşüncelerini bu vasıtayla aktarmıştır. Ayrıca Türk kültürü üzerine araştırmalar yaparak bu çalışmalarını gazetede yayınlanmasını sağlamıştır (Doğramacıoğlu, 2007, s. 16). İzzet Ulvi Bey, Türk Ocakları içerisinde yer alan milliyetperverlerden birisidir (Kodal, 2014, s. 302). Türk Yurdu dergisinde milli duygular

içerisinde yazdıklarını yayınlamıştır (Türk Yurdu, 1328, Y: 1, S: 6, s. 92-94). Türk kültürüne ait yazılara gazetede fazlaca yer verilmiştir. Özellikle Ulvi Bey'in Türk ve Türklük kavramları üzerine yazılarında, toplumu bilinçlendirme yoluna gittiği görülmektedir (Hakimiyet-i Milliye N: 310, 292, 265).

Milli Mücadele döneminde Afyonkarahisar Türk Ocaklıların faaliyetlerinde Ulvi bey, İzmir'in Yunan ordusu tarafından işgal edilmesinden sonra Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele savunmasını ön plana çıkarmıştır. Milli Mücadele savunması kapsamında; İngiliz ve Fransızlara yönelik eleştirel yazılar yayınlamıştır (İlgar, 2011, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1393> Erişim tarihi: 14.02.2023).

İzzet Ulvi Bey, 1920 yılını bu şekilde tamamlarken Ankara Erkek Lisesi tarih öğretmenliğine 14 Kasım 1921'de atanmış ve Hakimiyet-i Milliye gazetesinin Yazı İşleri Müdürlüğü yapmıştır. Müdafaa-i Hukuk I. Grup Katipliği, 22 Ekim 1922'de Milli Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü, Türk Ocakları Muallimler Birliği Umumi Katipliği, Türk Dil Kurumu Kol Başkanlığı görevlerini üstlenmiştir. Çeşitli makale ve şiirlerin yanı sıra Türk Vezni adlı eseri de yayımlanmıştır (Öztürk, 1995, s. 32), (TBMM Albümü, 2010, s. 81).

1. II. Dönem Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey

Türk İstiklal Harbi kazanılmış, Mudanya Ateşkes Antlaşması yapılmış ve artık gazi meclis görevini tamamlamıştır. 1920 yılında kurulan ve farklı düşüncelere sahip olan ilk meclisteki muhalif milletvekillerinin hiçbiri ikinci mecliste yer almamıştır. 1923 yılında meclise giren milletvekilleri arasında İzzet Ulvi Bey'i görmekteyiz. Milletvekili seçimlerinde İzzet Ulvi Bey'e Afyonkarahisar merkezinden 107, Sandıklı kazasından 6, Dinar kazasından 16, Çivril kazasından 36, Emirdağ kazasından 36, Bolvadin kazasından 15 olmak üzere (TBMM Arşivi, Seçim Mazbatası) 15 Temmuz 1923'te toplam 216 oy alarak ve Afyonkarahisar'dan milletvekili seçilmiştir. 11 Ağustos 1923'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne katılarak yemin etmiş (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Birinci İçtima, s. 4) ve aynı gün 5. şubeye seçilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Birinci İçtima, s. 6). Seçim mazbatasının verilmesinde ismi okunmuş, 12 Ağustos 1923'te mazbatasını onaylanmıştır (TBMM Arşivi, Hal Tercümesi), (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Birinci İçtima, s. 8), (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., İkinci İçtima, s. 24). 16 Ağustos 1923'te ise İçişleri Komisyonu'na (*Dahiliye Encümeni*) seçilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Beşinci İçtima, s. 72). Milletvekilliği süreci içerisinde İçişleri, Milli Eğitim, "*İrşad*" ve "*Kavanini Maliye*" Komisyonlarında çalışmıştır. Milli Eğitim ve "*İrşad*" Komisyonlarında katıplık görevi yapmıştır (Öztürk, 1995, s. 32), (TBMM Albümü, 2010, s. 81).

İzzet Ulvi Bey'in 1923-1927 yılları arasında mecliste, açık ve gizli oturumlarda tespit edilebilen 549 oylamaya katılmıştır. Bunlardan kanun, mazbata gibi tekliflere 540 evet oyu verirken, 9 oylamada ise hayır oyunu kullanmıştır. II. Dönem milletvekilliği süreci içerisinde 77 oylamaya katılmamıştır.

İzzet Ulvi Bey'in Afyonkarahisar milletvekili olduktan sonra ilk oylamaya katıldığı kanun 23 Ağustos 1923'te Lozan Barış Antlaşması'nın kabulüne dair birinci kanun olmuştur. 1923 yılının ilk kanun oylamasında İzzet Ulvi Bey evet oyu vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Dokuzuncu İçtima, s. 286).

Ulvi Bey'in meclise verdiği ilk teklif ise 5 Eylül 1923'te Posta kanunu üzerine olmuştur. Posta Telgraf Komisyon mazbatasını mecliste görülmüştür (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Ondördüncü İçtima, s. 428). Kanununun 19. maddesindeki posta gönderimlerinde 1 kuruştan 300 kuruşa kadar 3 kuruş, ondan fazlası için her biri için 100 kuruş ve geriye kalanından 1 kuruş ücret alınacağı belirtilmiştir. Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey ise askerler için yarısının alınmasını teklif etmiştir (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Ondördüncü İçtima, s. 443). Bu teklif görüşmeye alınmamış ancak Maliye Komisyonu'na gönderilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Ondördüncü İçtima, s. 444).

İzzet Ulvi Bey, mecliste tarım konusunda kendini göstermiş ve memleketin tarım yönünden ilerlemesi için gayret sarf etmiştir. 13 Eylül 1923 tarihinde mecliste “*Muhtacini zürraa tavizan tohumluk, çift hayvanatı ve aları ziraiye itası için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine (beş yüz bin) lira tahsisat vazına dair kanun layihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*” görüşülmüştür. Mazbata meclisteki milletvekilleri tarafından istişare edilirken Afyonkarahisar milletvekili İzzet Ulvi Bey ilk defa mecliste söz alarak, memleketin ziraat memleketi olduğunu ve ziraat gelişmedikçe iktisadın ilerleme sağlamayacağını ifade etmiştir. 500.000 liranın iki misli olma imkanının olup olmadığını milletvekillerine sormuştur (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Onsekizinci İçtima, s. 93). 15 Eylül’de ise görüşmelerin yeterli olmadığını söyleyerek, memlekette çift hayvanının az olduğunu, sabanın yeterli gelmediğini bunun içinde makinelerin gerekli olduğunu vurgulamıştır (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, s. 118). Makine memlekete girmesin mi? serzenişinde de bulunmuştur (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, s. 119). Ulvi Bey, “*Çift hayvanat ve aları ziraiye ve traktör gibi makina karşılığı olmak üzere yüz bin lira tahsis edilmiştir*” önerisini 3. madde olarak teklif etmiştir. Reis tarafından İzzet Ulvi Bey’in önergesi meclise sunulmuş ve komisyona gönderilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, s. 124). Tohumluk konusuna da değinen İzzet Ulvi Bey, tohumluğun zorunlu olduğu ve bu tohumluğu saçmak için de hayvanlara ve makinelere ihtiyaç duyulduğu konusunda ısrarcı olmuştur (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, s. 136). Bakanlar Kurulu “*İcra Vekilleri Heyeti*” Başkanı İstanbul Milletvekili Ali Fethi Bey’de, Maliye Başkanı’nın 500.000 lirayı kabul ettiğini, “*Heyeti Celile*” ise İzzet Ulvi Bey’in teklifi olan 100.000 lirayı kabul ettiğini, “*Muvazenei Maliye*” Komisyonu’nun da 100.000 lira daha ilave ettiğini söylemiştir (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, s. 138).

Sonuç olarak 17 Eylül 1923’te “*Muhtacini zürraa tavizan tohumluk ve çift hayvanatı ve aları ziraiye verilmek için tahsisat itası hakkındaki Kanun*” mecliste oylamaya sunulmuştur. Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey tarafından da kanuna kabul oyu verilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Yirminci İçtima, s. 173).

İzzet Ulvi Bey, meclisin gizli oturumunda 2 kere söz almış, 3 kere teklif vermiş ve 1 kere de oylamaya katılmıştır. Meclisteki gizli oturumda, Milli Mücadeleye katılmayan ve milli sınırlar dışında kalan general, subay ve erler hakkında uygulanacak muamele hakkındaki kanun 20 Eylül 1923’te görüşülmeye başlanmıştır (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiikinci İçtima, İçtima senesi 3, s. 235). İzzet Ulvi Bey’de, kanunun birinci maddesinin, İstanbul ve kurtarılmış yerlerde kalarak milli mücadeleye katılmayanlardan, Kuva-i İnzibatiye ve İstanbul Hükümeti’nin milli mücadeleye karşı oluşturdukları teşkilata girdikleri, Milli Savunma Bakanlığı “*Müdafaa-i Milliye Vekaleti*” tarafından araştırılıp tespit edilen askeriyenin hangi sınıfından ve rütbesinden olursa olsun ilişkisinin kesilmesi şeklinde değiştirilmesini teklif etmiştir (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiikinci İçtima, İçtima senesi 3, s. 257). Teklif, Meclis tarafından Milli Savunma Komisyonu’na “*Müdafaa-i Milliye Encümeni*” havale edilmiştir (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiikinci İçtima, İçtima senesi 3, s. 258). İki gün sonra Milli Mücadeleye katılmayan ve milli sınırlar dışında kalan general, subay ve erler hakkında uygulanacak muamele hakkındaki kanun gizli oturumda görüşülmüştür (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiüçüncü İçtima, İçtima senesi 3, s. 260). Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey, Dördüncü maddeye, “*Memleketleri hududu milli haricinde kalan kelimelerinden sonra (ve Türk olmayan)*” kelimelerinin maddeye ilavesini teklif etmiştir. Reis Bey tarafından oylamaya sunulmuş ancak dikkate alınmamıştır (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiüçüncü İçtima, İçtima senesi 3, s. 277-278). Ulvi Bey, 24 Eylül 1923’te gerçekleştirilen yine bir gizli oturumda birinci maddenin baş tarafına, İstanbul’da, kurtarılmış yerlerde ve diğer illerde ya da yabancı memleketlerde kalarak milli mücadeleye katılmamış olanlar şeklinde ekleme yapılmasını teklif etmiş ancak o da meclis tarafından kabul edilmemiştir (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmidördüncü İçtima, İçtima senesi 3, s. 295). Bu teklifler üzerine aynı gün “*Mücadele-i Milliye’ye İştirak Etmeyen Zabitan Hakkındaki Kanunun Birinci Maddesi*” mecliste oylamaya sunulmuştur. 145 milletvekili oylamaya katılmıştır. 103

milletvekili kabul etmiş, 27 milletvekili reddetmiştir. 15 milletvekili çekimsiz oy kullanmıştır. Afyonkarahisar milletvekillerinden İzzet Ulvi Bey evet oyu kullanmıştır (TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmidördüncü İçtima, İçtima senesi 3, s. 311).

3 Kasım 1923'te Bayındırlık Bakanlığı Teşkilatı'na dair kanun (TBMM. ZC., Cilt 3, Devre II., Kırkıyedinci İçtima, s. 180) mecliste görüşülürken bir teklif verdiği görülmektedir. Ulvi Bey, kanunun birinci maddesi hakkında "*Birinci maddedeki iki ay iase müddeti gayrikâfidir. Lâakal üç aya iblâğı*" teklif etmiştir. Ancak meclis tarafından kabul edilmemiştir (TBMM. ZC., Cilt 3, Devre II., Kırkıyedinci İçtima, s. 187).

İzzet Ulvi Bey, mecliste milletvekilleri konularla ilgili görüşmelerini kürsüden ifade ederken arada söze girdiği de görülmektedir. Örnek olarak; 10 Kasım 1923'te mecliste Aydın Milletvekili Hoca Esad Efendi ve arkadaşlarının Batı Trakya ve Makedonya'da Müslüman halka yapılmakta olan felaketselere dair hükümetten açıklama teklifi üzerinde tartışmalar sürerken İzzet Ulvi Bey'in "*mukabele mukabele*" diye konuşma arasına dahil olduğu tespit edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 3, Devre II., Ellibirinci İçtim, s. 324).

24 Aralık 1923'te Ulvi Bey'in doktor raporu mecliste oylamaya sunulmuş ve Ulvi Bey'in on günlük izni meclis tarafından kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişüçüncü İçtima, s. 446).

İzzet Ulvi Bey'in 1923 yılına ait son katıldığı oylama 26 Aralık'ta, "*İstiklal Mahkemeleri Kanununun beşinci maddesinin tadiline dair, Erzurum Mebusu Cazim Efendi ile rüfekasının teklifi kanunisinin reddi hakkındaki Layiha Encümeni mazbatası*" ikinci defa oylamaya sunulmuştur. 155 kişi oylamaya katılmıştır. 112 kişi oylamada evet kullanmıştır. Bunların arasında Afyonkarahisar Milletvekillerinden İzzet Ulvi Bey'de vardır. 39 kişi reddetmiştir. 4 kişi ise çekimsiz kalmıştır (TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişdördüncü İçtima, s. 485-486). İlk oylama 24 Aralık'ta yapılmış ve Ulvi Bey o kanun oylamasında evet oyu kullanmıştır (TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişüçüncü İçtima, s. 448).

1924 yılına gelindiğinde meclis ilk toplantısını 2 Ocak 1924'te yapıldığı görülmektedir. İzzet Ulvi Bey'de 2 Ocak'taki "*Maliye Vekaletinden istifa eden Hasan Fehmi Beyin yerine Kangırı Mebusu Mustafa Abdülhalik Bey'in itihab edildiğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi*"ne evet oyu kullanmıştır. Tezkere, 152 milletvekilinin katılımıyla mecliste oylamaya sunulmuştur. 143 milletvekili tezkereye kabul oyu verirken, 4 milletvekili ret ve 5 milletvekili çekimsiz oy kullanmıştır (TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişsekizinci İçtima, s. 660).

İzzet Ulvi Bey, posta, telgraf, kitap ve basım konularında da mecliste söz alarak düşüncelerini ifade etmiştir. Bu konularda teklifleri de göze çarpmaktadır. Ulvi Bey'in bazı teklifleri meclis tarafından kabul edilirken bazıları da reddedilmiştir. Kabul edilmeyenlerden birisi Posta Telgraf, Adliye ve "*Muvazene-i Maliye*" Komisyonları mazbataları olmuştur (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Seksenekizinci İçtima, s. 292). Mazbatalar, 23 Ocak 1924'te mecliste madde madde görüşülmüştür. Ulvi Bey, "*matbuata ait telgraflardan 30 para alınması*"nı teklif etmiştir. Reis Bey'de, şimdiye kadar dördüncü maddenin kabul edildiğini, şimdi basına dair bir madde teklif geldiğini, kabul edilecek olursa bunun beşinci madde olmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Reis Bey, Ulvi Bey'in teklifini meclise sunmuş ancak milletvekilleri tarafından kabul edilmemiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Seksenekizinci İçtima, s. 321).

Ulvi Bey'in eleştirel yönünü de bu konuşma sırasında görmekteyiz. TBMM ve milletvekilleri hakkında basın yoluyla yayımlanan haberlere dair İstanbul Milletvekili Hamdullah Suphi Bey'in 30 Ocak 1924'teki kanun teklif (TBMM. GZC., Cilt 5, Devre II., Doksanikinci İçtima, İçtima senesi 3, s. 373), görüşmeleri başlamış ve İzzet Ulvi Bey, Adliye Komisyonu beş güne kadar getiremez. Ne zaman toplanıyor? Cumhuriyet aleyhinde bulunanlar hakkında teklif yapmışım ancak halen geri dönüş alamadım serzenişte bulunmuştur (TBMM. GZC., Cilt 5, Devre II., Doksanikinci İçtima, İçtima senesi 3, s. 384).

İzzet Ulvi Bey'in İçişleri Komisyonu adına da söz alarak mecliste konuşma yapmıştır. 13 Şubat 1924 tarihinde Ankara Şehramaneti Kanunu mecliste görüşülmüştür (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzbirinci İçtima, s. 822). Bu görüşmeler sırasında Karesi Milletvekili Ali Şuuri Bey, Kuvayı Milliye'yi fırtınaya benzetmiş ve birisinin yapıcı, diğerinin yıkıcı olduğu ifade etmiştir. Diğer bir Karesi Milletvekili Vehbi Bey'de Ankara'nın imarı için bir adam bulamadığını dillendirmiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzbirinci İçtima, s. 824). Vehbi Bey'in son konuşmasından sonra Afyonkarahisar Milletvekili ve İçişleri Komisyonu adına söz alan İzzet Ulvi Bey, Ali Şuuri ve Vehbi Beylerin konuşmalarına karşılık özellikle Hakimiyet-i Milliye üzerinde durmuştur. Ulvi Bey, *"biz, büyük bir inkılap ile yeni bir Türkiye'nin temellerini kurduk ve Cumhuriyet ilan ettik, Ankara'nın merkez olmasını da kabul ettik"* demiştir. Umdelerde hedeflerinin yer aldığını ve bu ülküyü takip edeceklerini ifade etmiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzbirinci İçtima, s. 826-827). Karesi Milletvekili Ali Şuuri Bey konuşmaya girerek İzzet Ulvi Bey'in sözünü kesmiş ve sorular yönelmiştir. Ulvi Bey'de belediyelerle ilgili olarak Paris'ten Liyon'da belediye başkanlarının seçilmiş olduklarını, bu durumun Ankara'da da aynısı olduğu vurgulamıştır. Belediyelerin yalnız belediye başkanından ibaret olmadığını ayrıca 24 üyenin de yer aldığını ve bunların milletin sesi olduğunu söylemiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzbirinci İçtima, s. 827).

Sonuç olarak aynı gün *"Ankara Şehremaneti kanun lâyihasının maddelerine geçilmesi hakkında verilen onbeş imzalı tahrir"* 116 milletvekilinin katılımıyla mecliste oylamaya sunulmuştur. 97 kabul ve 19 ret ile sonuçlanmıştır. Afyonkarahisar Milletvekillerinden İzzet Ulvi Bey'de kabul oyu kullanmıştır (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzbirinci İçtima, s. 833).

14 Şubat'ta ise Tarife Kanunu'nun dördüncü maddesinin tadiline ve Neosalvarsanın Gümrük Resminden istisnasına dair *"Muvazene-i Maliye"* Komisyonunun teklifi kanuni ve mazbatasını mecliste görüşülmüştür (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzikinci İçtima, s. 849). Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'de, çocuk bakımına, ziraate, makineye, eğitim ve öğretime ait filmler gümrük vergisinden hariç tutulabilir. Çünkü memlekete faydalıdır. Bazı filmlerin Gümrük vergisine tabi olmalıdır diyerek komisyona havalesine teklif etmiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzikinci İçtima, s. 854). Reis Bey tarafından madde komisyonuna iade edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzikinci İçtima, s. 855). Tekrar söz alan Ulvi Bey, Cumhuriyetin şuur ve irfanın milli bir neticesi olduğunu ifade etmiş, bundan dolayı 3. maddede yer alan matbaa ile ilgili araç ve gereçlerin, gazete ve dergilerin gümrük vergisinden muaf olduğu ve bu maddenin kaldırılmasının uygun olmadığını ifade ederek 3. maddenin yerinde kalmasını istemiştir. Meclisteki milletvekilleri tarafından kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzikinci İçtima, s. 858).

1924 yılı bütçe kanununa ait *"Muvazene-i Maliye"* Komisyon mazbatasını 27 Şubat 1924'te görüşülürken (TBMM. ZC., Cilt 6, Devre II., Yüzüçüncü İçtima, s. 401) Gaziantep Milletvekili Ali Cenani Bey, memurların mesai saatinin 6.5 saat olduğunu ifade etmiştir (TBMM. ZC., Cilt 6, Devre II., Yüzüçüncü İçtima, s. 406). Gümüşhane Milletvekili Zeki Bey'de uzun bir konuşma yaparak bir memurun kanundan ziyade amirine hizmet edeceğini, canlı örnek olarak da İstanbul'daki İstiklal Mahkemesini örnek göstermiştir. Afyonkarahisar milletvekili İzzet Ulvi Bey'in de Zeki Bey'e karşılık olarak İstiklal Mahkemesini anlayamadık diye sözünü kesmiştir (TBMM. ZC., Cilt 6, Devre II., Yüzüçüncü İçtima, s. 410). Eskişehir Milletvekili Emin Bey'de, Posta ve umuru tasarrufiye genel müdürlerini İstanbul'a gönderdiğini, devletin merkezinin Ankara olduğunu ifade etmiştir. Bunun üzerine Ulvi Bey'de hiçbirisi gidemez diyerek karşılık vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 6, Devre II., Yüzüçüncü İçtima, s. 436).

Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey 1 Mart 1924 tarihinde 5. Şubeye seçildikten sonra (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 13-14) 3 Mart 1924 tarihinde *"Hilafetin ilgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki haricine çıkarılmasına dair Kanun"* mecliste görüşülmeye başlanmıştır (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., İkinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 28). Mecliste söz alan İzzet Ulvi Bey, dünyada her şeyin

değiştirdiğini, manevi şeylerinde geliştiğini ifade etmiştir. Hükümet denilen kurumlarında gelişmekte olduğuna vurgu yapmıştır. “Mutlakiyetin kanlı hükümdarlarının idaresi altında zulmü altında yaşamaya layık millet olmadığımızı çoktan ispat ettik” cümlesini sarf ederek cumhuriyeti ilan ettiklerini belirtmiştir. Hürriyet, Cumhuriyet ve Halkçılığa sahip olabilmek için milyonlarca kanın döküldüğünü ancak halen kürsüde hilafetin kaldırılmasını diye düşünenlerin olduğunu eleştirmiştir. Eğer cumhuriyeti ilan ettikten sonra hilafet kaldırılmayacak olunursa bir gün mutlaka saltanatın geleceğini vurgulamıştır. Hilafetin kaldırılmasının ve hanedanın sınır dışı edilmesinin ileride kan dökülmemesi için gerekli bir durum olduğunu söylemiştir (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., İkinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 33). Reis Bey tarafından kanunun maddelere geçilmesi teklif edilmiş ve kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., İkinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 34). Maddelerde milletvekilleri tarafından görüşülerek kanun kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., İkinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 69).

Türklük üzerine Türk Yurdu ve Türk Ocaklarında yazılar yazan Ulvi Bey, 16 Mart 1924'te, Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Onüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2, s. 532) 11. maddesinde, Otuz yaşını tamamlayan her Türk milletvekili seçilme hakkına sahiptir denilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Onüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2, s. 540). Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'de, 11. maddenin (Kadın, erkek her Türk) şeklinde değiştirilmesini teklif etmiş (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Onüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2, s. 541) ancak kabul edilmemiştir (TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Onüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2, s. 542).

Türk konusu mecliste dillendirildiğinde İzzet Ulvi Bey'in bazen söz alarak bazen de konuşmanın arasına girerek soru sorduğunu ya da düşüncelerini ifade ettiğini görmekteyiz. 2 Nisan 1924'te, 1924 yılı “Muvazene-i Umumiye” kanunu mecliste görüşülmüştür (TBMM. ZC., Cilt 8, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 231). Rize Milletvekili Ekrem Bey uzun konuşma yapmıştır. Konuşmanın son kısmında, bir Türk gazetesinin zamanında yayımladığı bir makalede Duyunu Umumiye kurumlarının korunmasını hatta kaldırılması konusunda sakınca gördüğünü söyleyerek eleştirmiştir. Kaldığı yerden devam eden Ekrem Bey, bunu yazan bir Türk mü veyahut bir ecnebi mi olduğunda tereddüt ediyorum demiştir. Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'de bunun üzerine hangi gazete lütfen söyler misiniz? diye soru yönelmiştir. Ekrem Bey ise bilirler efendim. Öyle mevzular var ki onu bir Türk savunamaz karşılığını vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 8, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 232-233).

Ulvi Bey'in kadın erkek ayrımı yapmadığı ve mecliste de kadınların haklarını savunduğu bilinmektedir. 1 Kasım 1924 tarihinde 5. şubeye seçilenler arasında İzzet Ulvi Bey bulunmuştur (TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 9-10). 15 Kasım 1924'te ise “İstiklal Madalyası ile Taltif Kanunu”nun birinci maddesinin değiştirilmesine dair İçişleri ve Milli Savunma Komisyonu mazbatalarında (TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Yedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 238) İçişleri Komisyonunun 1. maddesinde İstiklal madalyası cephe ve isyanların bastırılmasında general, subay, asker, cephe gerisinde hizmet eden şehitlerin büyük oğlu yoksa büyük kız çocuğuna, yoksa babasına, yoksa annesine, oda yoksa eşine verilir denmiştir (TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Yedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 240). Bunun üzerine Karesi Milletvekili ve Milli Savunma Başkanı Kazım Paşa, böyle madalyalardan, nişanlardan evlada, aileye verilen nişanlar şimdiye kadar erkek olanlara verilmiştir. Kadınlara, kızlara böyle bir fedakarlık madalyası verilmesinin faydası olmadığını söylemiştir. İçişleri Komisyonunun mazbatasına bu verilmeyi ailelere, kızlara caiz gösteriyor diyerek bu nişanların genellikle erkek çocuklara verilmesinin uygun olacağını söylemiştir. Bunun ardından Ulvi Bey ise kadınlardan da kahramanlık edenler de vardır karşılığını vermiştir. Kazım Paşa'da İzzet Ulvi Bey'e cevap olarak, şehit olmuş kişinin sadece ailesi kalır ve İstiklal Madalyasını alarak, göğsüne takar. Sonra bu başka birisi ile evlenebilir. Bundan dolayı şimdiye kadar kadınlara ve kızlara verilmesi münasip görülmemiş, erkeklere verilmiştir ve yine böyle olsa daha uygun olacağını belirtmiştir (TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Yedinci İçtima, İçtima

Senesi 2, s. 240-241). 1. madde “*en büyük erkek evladına, yoksa en büyük kız evladına, yoksa pederi ne, o da yoksa validesine o da yoksa zevcesine verilir*” şeklinde kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Yedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 244).

Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey, eğitim ve öğretim konusuna özen gösterdiğini ve öğretmenlerin savunuculuğu konusunda mücadele ettiği görülmektedir. Giresun Milletvekili Hakkı Tarık Bey'in; ilköğretim kararnamesinin değiştirilmesi hakkında 8 Nisan 1923 tarihli kanunun 13. maddesinin değiştirilmesi teklifi 27 Aralık 1924'te mecliste görüşülmeye başlanmıştır (TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 254). İçişleri Komisyon mazbatasının 1. maddesinde ilköğretim öğretmenlerinin aylığı asgari 1.000 kuruştur. Üç senede bir 200 kuruş zam alır denmiştir (TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 257). Bunun üzerine Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey, ilköğretim öğretmenlerinin maaşı 1.200, yardımcılarının maaşı 800'den başlamalıdır teklifini vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 258). Mecliste oylamaya sunulmuş ancak kabul edilmemiştir. İçişleri Komisyon mazbatasının ifade ettiği 1. madde teklifi kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 261).

İzzet Ulvi Bey'in 31 Aralık 1924'te katıldığı son kanun oylaması “*Büyük Millet Meclisinin 1340 senesi bütçesinde münakale icrasına dair Kanun*” olmuştur. 148 milletvekilinin katılımıyla kanun oylamaya sunulmuştur. 123 evet ve 25 hayır oyuyla kabul edilmiştir. Ulvi Bey kanuna evet oyu vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 2, s. 328-329).

Ulvi Bey Eskişehir doğumlu olmasına rağmen Afyonkarahisar Milletvekili olması sebebiyle de Afyonkarahisar'ı ve orada yaşayan insanları da mecliste temsil ettiği bilinmektedir. Örnek olarak, 1925 yılında ise Ulvi Bey'in ilk teklifi, Afyonkarahisar depremzedeler için 5 Ocak 1925 tarihinde 50.000 liralık ödenek verilmesini, halkın zor ve muhtaç durumda olduğunu bundan dolayı teklifin acilen görüşülmesini istemiştir. Reis Bey tarafından teklif oylamaya sunulmuş ancak kabul edilmemiştir. İzzet Bey'de, “*anlaşılmadı efendim! Herhalde meclisin felaket karşısında şefkatini izhar eder. Tekrar reye koyunuz!*” demiş ancak 7 Ocak 1925 tarihindeki bu teklif kabul edilmemiştir (TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2, s. 31).

“*Pamuklara arız olan haşerat ve emrazın imha ve tedaviri ve tohumlarının ıslahı hakkındaki kanun*” 12 Ocak 1925 tarihinde mecliste oylamaya sunulmuştur. Oylamaya 148 milletvekili katılmıştır. 130 evet, 16 hayır ve 2 çekimser oy ile kanun kabul edilmiştir. Afyonkarahisar Milletvekillerinden İzzet Ulvi Bey ise evet oyu vererek 1925 yılının ilk oylamasına katılmıştır (TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzbeşinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 120).

22 Ocak 1925'te Afyonkarahisar'da depremzedelerin ihtiyacı için 50.000 lira vermesi hakkında “*Muvazene-i Maliye*” Komisyon mazbatasının (TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzdokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 2, s. 267), 1. maddede, Afyonkarahisar'daki depremzedelere 50.000 lira verilmesi ve 3. maddede ise kanunun gerçekleştirilmesi için Maliye ve İçişleri Bakanlığının sorumlu olduğu meclisteki milletvekilleri tarafından ifade edilmiştir. Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'de, 7 Ocak'ta acilen teklif ettiğim nasıl oldu da kabul edilmedi şimdi de yine aynı yanlışlık olur diye buradayım demiştir. Trabzon Milletvekili Hasan Bey ise İzzet Bey'e karşılık olarak gereksiz yere panik olmanın bir anlamı olmadığını ifade etmiştir. Bunun üzerine İzzet Bey, iki aydan beri depremden etkilenen halkın yardım beklediğini ancak teklifinin kabul edilmeyince kendisinde bir korku olduğunu belirtmiştir. Afyonkarahisar'da meydana gelen deprem gazetelerde fazlaca yer almadığını, ancak orada iki köyün tamamen yıkıldığını ve birçok köylerin harap olduğunu söylemiştir. İnsanların vefat ettiğini ve hayvanların telef olduğunu mecliste söyleyerek verilecek paranın aslında yeterli bile

olmayacağını vurgulamıştır. Reis Bey tarafından oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzdokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 2, s. 268).

21 Şubat 1925'te ise 1925 yılı "*Muvazene-i Umumiye Kanunu layihası ve Muvazene-i Maliye*" Komisyonu mazbatasındaki (TBMM. ZC., Cilt 14, Devre II., Altmışbirinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 195) Basın Genel Müdürlüğü Bütçesi, mecliste görüşülmüştür (TBMM. ZC., Cilt 14, Devre II., Altmışbirinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 197). Bu sırada Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey, memlekette basının, sadece İstanbul'dan ibaret olmadığını söylemiştir. Aslında her yerin bir basını olmalıdır. Anadolu'daki gazetelerimiz güçsüzdür, bunları kuvvetlendirmek için ne düşünülmüştür, ne yapılmıştır, ödenek verilmiş midir? sorularını yöneltmiştir. Zonguldak Milletvekili Ragıp Bey'de, bunu komisyona mı soruyorsunuz? ifadelerini kullanmıştır. İzzet Bey'de, evet cevabını vermiştir. Bunun üzerine Ragıp Bey, komisyon böyle bir teklif karşısında kalmadığı için böyle bir şey düşünmemiştir. Yani Anadolu basınıyla ilgili bir kısımda izin verme gibi, bir kısım olsaydı bunu kabul ederdik. Gerçekten de Anadolu basını ile İstanbul basını, hayat ve yaşamak ile ilgili arada büyük fark vardır. İstanbul'daki kağıt fiyatı ile Anadolu'daki kağıt fiyatından yarı yarıya ucuzdur demiştir. Anadolu'da gazete çıkarmanın zor olduğunu bundan dolayı da hükümetin yardım etmesinin gerekli olduğunu ifade etmiştir (TBMM. ZC., Cilt 14, Devre II., Altmışbirinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 205). Müzakere yeterli görülmüş ve tekliflere geçilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 14, Devre II., Altmışbirinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 208).

1925 yılı "*Muvazene-i Umumiye*" Kanun layihası ve "*Muvazene-i Maliye*" Komisyon mazbatasındaki Ziraat Bakanlığı "*Ziraat Vekalet*" Bütçesi 14 Mart 1925'te tartışılırken (TBMM. ZC., Cilt 15, Devre II., Yetmişyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 436), İzzet Ulvi Bey, memleketin, çiftçi memleketi veyahut çiftçiliğe uygun bir memleket olduğunu ifade etmiştir. Eğer çiftçilikte gelişme olmazsa ekonomik anlamda da bir ilerlemenin olmayacağını dillendirmiştir. Çiftçilere yapılacak yardımın hiçbir zaman yeterli olmadığını söylemiştir. Çiftçilere yapılacak yardımda bire karşı en az beş fazla ürün alınmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Eğer çiftçilere beş milyon lira verilecek olursa memleketin servetin de en az yirmi beş misli, otuz misli artış olması lazımdır demiştir. Fakat bunun arzu edildiği şekilde olmadığını belirtmiştir. Çünkü çiftçilikte mevsimin önemli olduğunu, çiftçilerin toprağa mevsiminde tohum attıklarını bundan dolayı da yardımların bu zamanda yapılmasının önemli olduğunu söylemiştir. İkinci olarak çiftçilere verilecek tohum ücretli mi olacak? Yoksa karşılıklı mı verilecektir? Merkezden mi dağıtılacak? Yoksa bir yerden mi dağıtılacak? diye sorularını yöneltmiştir (TBMM. ZC., Cilt 15, Devre II., Yetmişyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 447-448). Ara ara milletvekilleri de konuşmalara dahil olduktan sonra tekrar söz alan İzzet Bey'de, Ziraat Bütçesi'nin bir kısmında bulunan, bir milyon küsur bin liralık ödenek yeterli olmadığı gibi Şevket Bey ve arkadaşlarının beş yüz bin liralık zam teklifi de yeterli değildir. Beş yüz bin liralık zamma dair olan teklifin bir buçuk milyon liraya kadar çıkarılması arkadaşlar tarafından teklif edildi diyerek duruma açıklık getirmiştir (TBMM. ZC., Cilt 15, Devre II., Yetmişyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 461). Reis Bey'de, İzzet Ulvi Bey'in bir teklifi olduğunu, fakat bu teklifi bu tarzda oya sunulmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Elli imzalı tahrir ile teklif olunan miktarın, bu tahriri imza edenler tarafından bir buçuk milyon lira suretinde tashihini teklif ediyor. Fakat tüzükte bunu dair bir maddenin olmadığını, ancak elli imzalı tahrir üzerine uygulama yapılacağını vurgulamıştır. İzzet Bey'de karşılık olarak, sahibi imza değiştirirse olur, değiştirmezse olmaz diyerek cevap vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 15, Devre II., Yetmişyedinci İçtima, İçtima Senesi 2, s. 462).

Divanı harplerde karar alınan idam hükümlerinin uygulanmasına dair bir kararın yorumlanması hakkında tezkere ve Adliye Komisyonu mazbatasında (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 297) Saruhan Milletvekili Abidin Bey (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 298) ile Tunceli Milletvekili Feridun Fikri Bey, Teşkilat-ı Esasi hakkında 31 Mart 1925'te uzun konuşmalar yapmışlar ve milletvekilleri arasında tartışmalar meydana gelmiştir (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II.,

Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 300). Afyonkarahisar Milletvekili Ruşen Eşref Bey, görüşmeler yeterlidir, Şeyh Sait hareket ediyor, biz müzakere ediyoruz serzenişinde bulunmuştur (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 305). Kütahya Milletvekili ve Milli Savunma Komisyon Başkanı Recep Bey'de uzun bir konuşma yaparken Şeyh Sait gibi oluşumlara atıfta bulunarak bunların olabileceği gibi bunlara karşıda vatani için çalışan insanların olduğunu ifade etmiştir (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 306). Recep Bey, Feridun Bey'in konuşmasını faydasız görmüş ve bütün söylenmiş olan hakikatlerin hiç birisini dikkate almadığını belirtmiştir (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 307). Afyonkarahisar Milletvekili Ulvi Bey'de, milletin her şeyi anladığını, milletin gerçeğin gördüğünü söylemiştir. Ulvi Bey, Recep Bey ile Abidin Bey'in konuşmasına da değinerek, hükümetin Takrir-i Sükun Kanunu'nu çıkardığını ifade etmiştir, Recep Bey konuşmasının devamında, bu kanun yapılırken, buradan söyledik. Yoksa Abidin Bey, bu kanunu alacaklar, caddelerde kan selleri akacak diye mi düşünüyorlardı, böyle bir harekete mi intizar ediyorlardı konuşmasını yapmıştır (TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 308).

Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'in, Hiyanet-i Vataniye Kanunu'nun 1. maddesinin değişikliğine dair teklifi incelenmiştir. 19 Nisan 1925'te Adliye Komisyonunun mazbatasını Reis Bey tarafından mecliste oylama sunulmuş ve kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 18, Devre II., Yüzaltıncı İçtima, İçtima Senesi 2, s. 157-158).

1 Kasım 1925 tarihinde ikinci şubeye seçilen üyeler arasında İzzet Ulvi Bey vardır (TBMM. ZC., Cilt 19, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 3, s. 13). Ulvi Bey'in 1925 yılına ait son katıldığı kanun oylaması 14 Aralık'taki "*Maliye Vekâleti bütçesiyle öksüz yurtları müdüriyeti umumiyesi 1341 itasına dair kanunu*"dur. Mecliste kanun oylamaya sunulmuştur. 158 milletvekilinin tamamı kanuna evet oyu kullanmıştır. Oylamada İzzet Ulvi Bey'de yer almıştır (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidördüncü İçtima, İçtima Senesi 3, s. 143).

Ulvi Bey'in 1925 yılındaki son teklifine bakılacak olunursa da; Urfa Milletvekili Refet ve Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Beylerin; Türkiye Cumhuriyeti dahilinde Türk tebaasının Türk dilinden başka diller ile konuşmaması hakkındaki teklifi meclis tarafından Milli Eğitim Komisyonuna havale edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 3, s. 183-184).

23 Aralık 1925'te, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahili Nizamnamesinin (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 229) 36. maddesinde her milletvekiline kimlik verildiği, ayrıca milletvekillerine rozet verileceği ifade edilmiştir. Bu rozetin yarısı kırmızı yarısı beyaz olacağı, üzerinde ay yıldız bulunacağı tasvir edilmiş ve nasıl takılması gerektiği söylenmiştir. Buna ilaveten de merasimlerde takılacağı belirtilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 243). İzzet Ulvi Bey'de, mektep talebesi rozet takar demiştir. Konya Milletvekili Musa Kazım Bey'de, mektep talebesinin rozeti başkadır, bu başkadır karşılığını vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 244). Meclis, komisyondan geldiği şekilde madde kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 247).

Gazete ve kitap kağıtlarıyla matbaa araç ve gereçlerinin gümrük vergisi alınmamasına dair Milli Eğitim ve "*Muvazenei Maliye*" komisyonlarının mazbataları 24 Aralık 1925'te mecliste görüşülmüştür (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Otuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 255). Afyonkarahisar Milletvekili ve Milli Eğitim Komisyonu Adına İzzet Ulvi Bey, anlaşılıyor ki hükümet kitap ve gazete kağıtlarından gümrük vergisinin alınmamasını kaldırmak istiyor. Gerekçe olarak da yolların açık olduğu bundan dolayı nereden olsa tedarik edilebilir şeklinde düşündüklerini ifade etmiştir. Ulvi Bey sözlerine devam ederek, inkılap içerisinde olduğunu, bundan dolayı yayın ne kadar fazla yapılırsa o kadar faydalı olacağını ifade etmiştir. Memlekette gazetecilik genel fikrin bir zemini olduğunu belirtmiştir. Demokraside kitap ve

gazetelerin eğitimi de katkı sağladığını vurgulamıştır. Milli Eğitim Komisyon mazbatasındaki yazılı gerekçeden anlaşılacağı üzere memleketin irfanı basım adına uygun olmadığı karar verdi. Başka diyecek bir şey yoktur sitemiyle Milli Eğitim Komisyon mazbatasının reddedilmesini ve bunun oya konularak kabul edilmesini istemiştir (TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Otuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 256). Kanun hakkında görüşmeler tamamlanmış ve maddelere geçilmiştir TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Otuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 259).

İzzet Ulvi Bey, 4 Ocak 1926'daki ilk konuşması Urfa Milletvekili Refet Bey'in, Hizmeti Maksureye Tabi Muallimlerin Dokuz Aylık Vazifei Askeriyelerini İki Sene Zarfında İfa Etmelerine Dair Teklifi Kanunisi ile Milli Eğitim Komisyon mazbatasını ve reddine dair Milli Savunma Komisyon mazbatasında (TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Otuzaltıncı İçtima, İçtima Senesi 3, s. 52 (6)) Milli Eğitim Komisyonu adına İzzet Ulvi Bey, Urfa Milletvekili Refet Bey'in, öğretmenlerin 9 aylık askerlik vazifesini senede 4.5 aydan olmak üzere 2 senede gerçekleştirmesine daire teklifi incelediklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin 9 ay askerlik etmelerinin önemli olduğunu ancak öğretmenlerin askere gitmeleri durumunda yerlerine öğretmen koyamayacaklarını ve bu durumda eğitimde aksamaların yaşanacağını belirtmiştir. Bundan dolayı öğretmenlerin 9 aylık askerlik hizmetlerini her sene 4.5 ay olmak üzere 2 senede yapmaları ve her sene haziran ayının başında askerlik için davet edilerek 15 ekime kadar asıl görevlerine geri dönmeleri komisyonca uygun görülmüştür demiştir (TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Otuzaltıncı İçtima, İçtima Senesi 3, s. 52 (6-7)).

Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey ilk kanun oylamasına 6 Ocak 1926'da katılmıştır. Bu oylama "*Çifteler çiftliği dahilindeki araziye icareizemin olarak tahakkuk ettirilip tahsil edilmeyen mebalığın affı hakkındaki kanun*" ikinci defa meclise gelmiştir. 157 milletvekilinin katılımıyla gerçekleştirilen oylamada 156 milletvekili evet oyu verirken, 1 milletvekili kanunu reddetmiş ve sonuç olarak kanun kabul edilmiştir. İzzet Ulvi Bey'de evet oyu verenler arasında yer almıştır (TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Otuzyedinci İçtima, İçtima Senesi 3, s. 70).

Öğrenci ve öğretmenlerin askerlikten tecilleri hakkındaki 21 Şubat 1921 tarihli ve 100 numaralı kanunun 1. maddesini "*muaddil*" 26 Ocak 1924 tarihli kanunun 2 maddesi hakkında Milli Eğitim Komisyon mazbatasında (TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Kırküçüncü İçtima, İçtima Senesi 3, s. 221 (3)), Afyonkarahisar Milletvekili ve Milli Eğitim Komisyon Başkanı Adına İzzet Ulvi Bey, 26 Ocak 1924 tarihli kanuna ek 30 Mart 1925 tarih ve 590 numaralı kanunun 1. maddesinde ikinci derecede bulunan bütün ziraat mektepleri mezunları ile benzeri diğer ikinci derecedeki meslek mektepleri mezunlarının 26 Ocak 1924 tarihli kanun ile liseler mezunları olarak kabul edilmesi ve "*Liseler*" tabirinin 27 Ekim 1924 tarihli 46 numaralı açıklamada; "*Mülga medarisi ilmiyenin sekizinci senesi tetrizat itibariyle bir devreli liselerin son sınıfından aşağı olduğu gibi Mükellefiyeti Askeriye Kanununun hizmeti makzure hakkını ibraz için yedi senelik idadî tahsili kafî görüldüğü için lise tabiri, bir devreli liseleri de şamildir*" denilmiştir. Liselerin 8. yılını tamamlayan 9. yılına geçen öğrencinin öğrenim derecesi adı geçen mekteplerin öğreniminden yüksek olmasına ve liselerin 1. devresinde amaç, "*asli seneler olmayıp o devre içinde talebenin, programın iktiva ettiği dersleri görmüş olması, bulunduğu nazaran mevzubahis olan liselerin sekizinci senesini ikmal ile dokuzuncu sınıfa geçenlerin de hizmeti mahsuriye tabi olacakları açık bulunduğundan*", Milli Eğitim Komisyonunca açıkça "*Meclisi Heyeti Umumiyesine arz edilmek üzere Riyaseti Celileye*" 18 Ocak 1926'da gönderilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Kırküçüncü İçtima, İçtima Senesi 3, s. 221 (4)).

İzzet Ulvi Bey, Afyonkarahisar Milletvekiliyken (Hâkimiyet-i Milliye, Numara: 836, s. 1) Milli Mücadeledeki hizmetlerinden dolayı 2 Şubat 1926 tarihinde İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir (BCA, 30-10-0-0/195, 332, 13). Mecliste ise 15 Şubat 1926 tarihinde İzzet Ulvi Bey'e kırmızı kurdele verilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 22, Devre II., Ellialtıncı İçtima, İçtima Senesi 3, s. 194). 10 Haziran 1926 tarihinde Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'e,

kırmızı şeritli İstiklal Madalyası verilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 26, Devre II., Yüzonsekizinci İçtima, İçtima Senesi 3, s. 317).

Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'in; Afyon hattının Sandıklı'dan geçmek üzere Dinar hattına eklenmesine dair teklifi 1 Nisan 1926 tarihinde meclise sunulmuştur. Reis Bey tarafından Başbakan'a "*Başvekalete*" verilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 24, Devre II., Seksenbirinci İçtima, İçtima Senesi 3, s. 4).

Lise ve orta mektepler yatılı olmayan öğrencilerden ücret alınmamasına dair teklif hakkındaki Milli Eğitim Komisyonu mazbatasında, Milli Eğitim Komisyon Başkanı adına İzzet Ulvi Bey, Lise ve orta mektepli öğrencilerden yatak ücreti alınmamasına dair kanun 22 Nisan 1926'da görüşülüp incelenmiş ve Milli Eğitim Komisyonu tarafından uygun bulunduğundan "*Heyeti Umumiyeye*" takdim edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 24, Devre II., Seksendokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 185).

Şark İstiklal Mahkemesi için 15 Mayıs 1926 tarihinde bir savcı yardımcısı seçiminde, ikinci şubeden Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey seçilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 25, Devre II., Doksandokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 122).

Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi ve Urfa Milletvekili Refet Beylerin; Ankara'da Zincirli Camii medresesinin Muallimler Birliği genel merkezine verilmesi hakkında kanun teklifi, 29 Mayıs 1926 tarihinde Reis Bey tarafından oylamaya sunulmuş Layiha Komisyonundan Evkaf Komisyonuna gönderilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 25, Devre II., Yüzdokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3, s. 600).

İzzet Ulvi Bey'in, çiftçilere dağıtılan tohumluk bedellerinin geri alınmasının hasat zamanına kadar ertelenmesi teklifi, 5 Haziran 1926 tarihinde Reis Bey tarafından Başbakan'a havale edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 26, Devre II., Yüzondördüncü İçtima, İçtima Senesi 3, s. 82).

İzzet Bey, Türk olmayan kişilerin yalnız kendilerine ait köylerde yoğun bir halde bulunmamaları için tedbir alınması hakkındaki 5 Haziran 1926'daki teklifi, Reis Bey tarafından Başbakan'a gönderilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 26, Devre II., Yüzondördüncü İçtima, İçtima Senesi 3, s. 82).

1 Kasım 1926'da, 5. şubeye seçilenler arasında Afyonkarahisar Milletvekili İzzet Ulvi Bey'dir (TBMM. ZC., Cilt 27, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 4, s. 9).

"*Seyri Sefain İdaresinin 1927 Senesi Bütçe Kanunu*" mecliste 158 milletvekilinin katılımıyla 27 Aralık 1926 yılında oylamaya sunulmuştur. Oylamaya katılan bütün milletvekilleri kanuna evet oyu vermiştir. 6 milletvekili boş oy kullanırken 123 milletvekili oylamada yer almamıştır. Afyonkarahisar milletvekillerinden İzzet Ulvi Bey'in 1926 yılına ait son oylaması olmuş ve kanuna evet oyu kullanmıştır (TBMM. ZC., Cilt 28, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 4, s. 205-206).

1927 yılının ilk ayına gelindiğinde ise İzzet Ulvi Bey 3 Ocak 1927 tarihinde gerçekleştirilen kanun oylamasına katıldığını görmekteyiz. Bu oylama, Türkiye Cumhuriyeti ile Arjantin Cumhuriyeti arasında imzalanan dostluk antlaşmasının onaylanması hakkındaki kanundur. 116 milletvekili oylamaya katılmıştır. Katılan milletvekillerinin tamamı evet oyu vermesine rağmen yeterli çoğunluk sağlanamadığından dolayı kabul edilmemiştir. 6 milletvekili boş oy atmıştır. 165 milletvekili ise oylamaya katılmamıştır. İzzet Ulvi Bey kanunu kabul edenler arasında yer almıştır (TBMM. ZC., Cilt 28, Devre II., Yirmibirinci İçtima, İçtima Senesi 4, s. 257-258).

İlköğretim hakkında "*Mülga Meclisi Mebusandan müdevver iki kıta kararname ve hükümete iadesine dair*" Milli Eğitim Komisyon mazbatasında, İzzet Ulvi Bey 8 Ocak 1927'de ilk konuşmasını Milli Eğitim Komisyonu adına yapmıştır. Bu konuşmada; İstanbul hükümetinden müdevver (1/189, 1/190) numaralı ilkököl eğitimi hakkındaki iki kıta kararname

incelendiğini söylemiştir. Bu kararnamenin birçok maddeleri çeşitli zamanlarda çeşitli kanunlarla değiştirilmiş ve çoğu maddenin güne uygun şekilde tekrardan değiştirilmesinin gerekli olduğu görülmüştür denilerek mazbata meclise sunulmuş ve kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 28, Devre II., Yirmiüçüncü İçtima, İçtima Senesi 4, s. 293).

25 Nisan 1927 tarihinde İzzet Ulvi Bey son kez konuşma yapmıştır. Bu konuşma, Büyük Millet Meclisi dahili nizamnamesinin (TBMM. ZC., Cilt 31, Devre II., Ellidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 4, s. 258) 47. maddesinde gerçekleşmiştir. Maddede, komisyon görüşmelerinde söz kesilir ve kişi ile uğraşılıp düzen bozulursa, düzeni bozan hakkında “*şikayet vuku bulan mebusa ihtar cezasını verir*” denilmiştir Bunun üzerine İzzet Ulvi Bey, İhtarda bulunur demek daha doğrudur cümlesini kurmuştur. Reis Bey, maddeyi oylamaya sunmuş ve kabul edilmiştir (TBMM. ZC., Cilt 31, Devre II., Ellidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 4, s. 258-259).

İzzet Ulvi Bey’in 1927 yılında katıldığı son kanun oylaması ise 26 Haziran 1927 tarihinde Mardin eski Milletvekili Derviş Bey’in eşine vatan hizmetinden dolayı maaş verilmesine dair kanun mecliste oylamaya sunulurken kabul edilmiştir. 183 milletvekili oylamaya katılmıştır. 172 milletvekili kanuna kabul oyu vermiştir. 8 milletvekili kanunu reddetmiştir. 3 milletvekili çekimser oy kullanmıştır. 1 milletvekili boş oy atmıştır. 103 milletvekili oylamaya katılmamıştır. Afyonkarahisar Milletvekillerinden İzzet Ulvi Bey kanuna evet oyu vermiştir (TBMM. ZC., Cilt 33, Devre II., Seksenüçüncü İçtima, İçtima Senesi 4, s. 848-849).

Türkiye Öğretmenler Birliği’nin yayın organı olan Öğretmenler Birliği, ayda bir dergi çıkartarak Temmuz 1925 ve Nisan 1927 tarihleri arasında iki yıl süre boyunca dergi çıkartmıştır. 8. sayıdan itibaren derginin yayınlanmasını Türkiye Öğretmenler Birliği Genel Merkez Heyeti ikinci Başkanı Urfa Milletvekili Refet Bey ve Genel Sekreteri Afyonkarahisar milletvekili İzzet Ulvi Bey tarafından gerçekleştirilmiştir (Pustu, 2017, s. 59-60).

Türk Ocağı Afyonkarahisar şubesi delegeleri olarak Afyonkarahisar Milletvekillerinden Ali Çetinkaya ve İzzet Ulvi Aykurt 1926 ve 1928 yıllarında yapılan Türk Ocakları Kurultayı’na katılmışlardır (İlgar, 2011, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1393> Erişim tarihi: 18.03.2023).

Cumhuriyet Dönemi’nde Türk Ocağı’nın siyasi partilerle ilişkisine bakıldığında, Türk Ocaklarının, Osmanlı Devleti’nde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti’nde de Ocak’ta parti siyaseti yapılamayacağı anlayışı devam ettirilmeye çalışılmıştır. Nitekim, Türk Ocakları Yasası’nda yer alan: “*Ocak fırka siyasetiyle uğraşmaz. Hiçbir Ocaklı, cemiyeti siyasi emellerine alet edemez*” şeklindeki 3. maddesi, 1924 kongresinde görüşülmüş, Ocak’ı parti siyaseti ve günlük politikanın dışında tutma gayretinin ağır bastığı anlaşılmıştır. Bu konuda Bursa delegesi Osman Şevki Bey, bazı ocakların seçimlerle meşgul olduğunu, bundan dolayı da ocakların arasının açıldığını belirterek, yasaya; “*intihabatla da uğraşamaz*” kaydının eklenmesini teklif etmiştir. Bu görüşe karşı çıkan Silifke delegesi Emin Bey, Ocak üyelerinin kendi bölgelerinde siyasetin yönlendiricisi olacaklarını, bu sebeple parti siyasetini yasaklamanın doğru olmayacağını savunmuştur. Susurluk delegesi İhsan Bey ise Cumhuriyet’in ve inkılapların karşısında olacak bir siyasi parti karşısında siyasetle uğraşmamanın çelişki olacağını belirtmiştir. Bunun üzerine Hamdullah Suphi Bey “*Ocak bir bakışa göre siyasi bir müessesedir... Türk Ocağının bir milliyet siyaseti vardır. Diğer milletlerin rekabeti ortasında Türk milletini teşhiz etmek, ikaz etmek bir siyasettir*” dedikten sonra, Ocak’ta yasak olanın “*zümre ve fırka siyaseti*” olduğunu vurgular. Ayrıca, “*halk hâkimiyetini ve Cumhuriyet’i ideal bilen Ocak’ın bunların karşısında olacak bir firkaya düşman olacağını, geçmişte Saray veya Damat Ferid hükümetine karşı çıkan Ocak’ın, fırka siyaseti değil, millet ve mefkure siyaseti takip ettiğini*” belirtir. İzzet Ulvi de aynı görüşü destekleyerek, Ocak’ın milli bir siyasetinin olduğunu, Türklüğün karşısında bir parti olursa, onun düşmanı olacaklarını vurgular. Sonuçta, Türk Ocakları Yasası’nın 3. maddesi: “*Ocak, fırka siyasetiyle uğraşmaz. Hiçbir Ocaklı, cemiyeti siyasi emellerine alet edemez*” şeklinde kabul edilmiştir. 4. madde ile de Ocak’ın amaçlarına

karşı olmamak şartıyla her ocaklının siyasi kanaatine göre çalışabileceği belirtilmiştir. Türk Ocakları, 1927 yılındaki yasa değişikliğine kadar parti siyaseti yapmama ve günlük politika ile uğraşmama ilkesine sadık kalmaya çalışmıştır. Yönetimin de 1927 yılına kadar Türk Ocaklarına açık bir müdahalesi olmamıştır (Sarinay, 2011, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1374> Erişim tarihi: 14.02.2023).

İzzet Ulvi Aykurt, II. Dönem milletvekilliğini tamamladıktan sonra 1 Kasım 1927'de tekrardan Afyonkarahisar'dan milletvekili seçilerek 27 Ocak 1939'a kadar Afyonkarahisar milletvekilliği yapmıştır. Ardından 1943-1946 yılları arasında Hakkari'den 7. dönem milletvekili ve Eskişehir'den 1946'da 8. Dönem milletvekili olarak mecliste 1950 yılına kadar faaliyetlerde bulunmuştur. Aykurt, 8 Kasım 1957'de vefat etmiştir (Öztürk, 1995, s. 32).

Sonuç

İzzet Ulvi Bey'in 1923-1927 yılları arasında yaptığı milletvekilliği süreci değerlendirildiğinde, kendisi 216 oy ile milletvekili olduktan sonra ilk oylamasının Lozan Barış Antlaşmasının kabulüne dair birinci madde üzerine olduğu görülmektedir. İlk teklifinin ise posta kanunu üzerine yapmıştır. Ulvi Bey, özellikle bu dönemde tarım, İstiklal Mahkemeleri, posta, telgraf, kitap, basım, Türk ve Türkçülük, eğitim ve öğretim, öğrenci ve öğretmenler üzerine konuşmalar yaptığı tespit edilmiştir. İzzet Bey sadece açık oturumlara değil gizli oturumlara da katılarak aktif olduğu görülmektedir. Gizli oturumlarda söz almış, teklif yapmış ve oylamaya katılmıştır. 1923-1927 yılları arasında İçişleri, Milli Eğitim, "İrşad" ve "Kavanini Maliye" Komisyonlarda yer alarak çalışmıştır. Meclis başkanından söz isteyerek komisyon adına konuşma yapmıştır. Milletvekilliği döneminde Türk yurdu ve Türk Ocakları'nda yazılar yazmıştır. Afyonkarahisarlı olmamasına rağmen Afyonkarahisar'da gerçekleşen depremde zor durumda kalan halk için mecliste konuşmalar yaparak, Afyonkarahisarlıların derdine derman olmaya çalışmıştır. II. dönem milletvekilliğinin son kanun oylamasını Mardin Milletvekili Derviş Bey'in eşine verilecek maaş üzerine yaptığı görülmektedir. Son konuşması ise Büyük Millet Meclisi Dahili Nizamnamesinin 47. maddesi üzerine olmuştur. Sonuç olarak; İzzet Ulvi Bey, 1923 yılından 1939 yılına kadar 16 sene Afyonkarahisar milletvekilliği yapmış ve mecliste düşüncesini açık bir şekilde ifade etmiştir.

Kaynakça

BCA., 272-0-0-71/32., 35., 5.

BCA., 30-10-0-0/195., 332., 13.

BOA., DH. SAİDd., D: 167, G: 401, 10 Şubat 1913.

BOA., DH. SAİDd., D: 167, G: 401, 3 Ocak 1912.

BOA., DH. SAİDd., D: 167, G: 401, 31 Ekim 1910.

BOA., DH. SAİDd., D: 167, G: 401, 7 Mayıs 1914.

BOA., MV., D: 245, G: 2, 14 Eylül 1916.

Doğramacıoğlu, H. (2007). *Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi Üzerine Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Hâkimiyet-i Milliye, N: 265.

Hâkimiyet-i Milliye, N: 292.

Hâkimiyet-i Milliye, N: 310.

Hâkimiyet-i Milliye, N: 836.

İlgar, Y. (2011). Türk Ocakları Afyonkarahisar Şubesi (1914-1931), *Türk Yurdu*, Y: 100, S: 282.

- Kodal, T. (2014). Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Ocakları, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 52, Erzurum, 295-314.
- Menekşe, M. (2019). İzzet Ulvi Aykurt ve Hakkari Teftiş Raporu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 12, S. 63, 317-331.
- Öztürk, K. (1995). *Türk Parlamento Tarihi TBMM II. Dönem 1923-1927*, Ankara, TBMM Basımevi.
- Pustu, Y. (2017). Türkiye Muallimler Birliği Genel Merkezi ve Şubelerinin Neşrettiği Mecmualar, *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S. 2, 56-91.
- Sarımay, Y. (2011). Türk Ocakları ve Siyaset, *Türk Yurdu*, Y: 100, S: 282.
- Sibgatullina, A. (2019). Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi ve Türk Yazarları, *Hâkimiyet-i Millîye Uluslararası Bilgi Şöleni*, 30 Ekim-1 Kasım 2018, Van. 1-11.
- TBMM Albümü, (2010). *1920 2010, Cilt I, 1920-1950*, B. II, Ankara, Gökçe Ofset Matbaacılık.
- TBMM Arşivi, İzzet Ulvi Bey'in Hal Tercümesi.
- TBMM Arşivi, İzzet Ulvi Bey'in Seçim Mazbatası.
- TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmidördüncü İçtima, İçtima senesi 3.
- TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiikinci İçtima, İçtima senesi 3.
- TBMM. GZC., Cilt 2, Devre II., Yirmiüçüncü İçtima, İçtima senesi 3.
- TBMM. GZC., Cilt 5, Devre II., Doksanikinci İçtima, İçtima senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Beşinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Birinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Dokuzuncu İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., İkinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 1, Devre II., Ondördüncü İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 10, Devre II., Yedinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 11, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzbeşinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzdokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 12, Devre II., Otuzüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 14, Devre II., Altmışbirinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 15, Devre II., Yetmişyedinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 16, Devre II., Doksanıncı İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 18, Devre II., Yüzaltıncı İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 19, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Ondokuzuncu İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Onsekizinci İçtima.

- TBMM. ZC., Cilt 2, Devre II., Yirminci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Otuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmidördüncü İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 20, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Kırküçüncü İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Otuzaltıncı İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 21, Devre II., Otuzyedinci İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 22, Devre II., Ellialtıncı İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 24, Devre II., Seksenbirinci İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 24, Devre II., Seksendokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 25, Devre II., Doksandokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 25, Devre II., Yüzdokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 26, Devre II., Yüzondördüncü İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 26, Devre II., Yüzonsekizinci İçtima, İçtima Senesi 3.
- TBMM. ZC., Cilt 27, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 4.
- TBMM. ZC., Cilt 28, Devre II., Ondokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 4.
- TBMM. ZC., Cilt 28, Devre II., Yirmibirinci İçtima, İçtima Senesi 4.
- TBMM. ZC., Cilt 28, Devre II., Yirmiüçüncü İçtima, İçtima Senesi 4.
- TBMM. ZC., Cilt 3, Devre II., Ellibirinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 3, Devre II., Kırkyedinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 31, Devre II., Ellidokuzuncu İçtima, İçtima Senesi 4.
- TBMM. ZC., Cilt 33, Devre II., Seksenüçüncü İçtima, İçtima Senesi 4.
- TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişdördüncü İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişsekizinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 4, Devre II., Yetmişüçüncü İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Seksensekizinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzbirinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 5, Devre II., Yüzikinci İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 6, Devre II., Yüzüçüncü İçtima.
- TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Birinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., İkinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 7, Devre II., Onüçüncü İçtima, İçtima Senesi 2.
- TBMM. ZC., Cilt 8, Devre II., Yirmiyedinci İçtima, İçtima Senesi 2.
- Ulvi, İ. (1327). Türk Masalları-2 Obalarda...., *Türk Yurdu*, Y: 1, S: 6.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.